

Nemzetközi jelentés a vallásszabadságról – 2018

Kiadta az Egyesült Államok Külügyminisztériuma (U.S. Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2019. június 21.

<https://www.state.gov/reports/2018-report-on-international-religious-freedom/>

Magyarország

Összefoglaló

Az Alaptörvény (alkotmány) rendelkezik a vallásszabadságról, amely magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását, megváltoztatását és kinyilvánítását is, továbbá megemlíti a „kereszténység nemzetmegtartó szerepét” és a „különböző vallási hagyományok” tiszteletben tartását. Tiltja a vallási diszkriminációt és a vallási közösségek méltóságát sértő beszédet, és rendelkezik a vallási közösségek autonómiájáról. Decemberben a parlament módosította azt a jogszabályt, amely korábban több száz vallási szervezetet fosztott meg a jogállásától. A módosítás 2019 áprilisában lép hatályba, és az egyházak négyszintű rendszerét vezeti be, továbbá jogosultá teszi őket a jövedelemadókból származó felajánlásokra és állami támogatásra. Májusban a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a kormányzat által a Szciantológia Egyház székházában 2017-ben végrehajtott razzia jogszerű volt; a kormányzat folytatta a Szciantológia Egyház elleni bünyügyi nyomozást. Zsidó csoportok aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a Sorsok Háza múzeum – melyet a kormány 2019-ben tervezett megnyitni – elhalványítaná az ország holokauszt során betöltött szerepét. Egyes beszámolók szerint vezető állami tisztségviselők és politikusok is tettek muszlimellenes és antiszemita kijelentéseket. Egyes zsidó csoportok aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy Orbán Viktor miniszterelnök és más állami tisztségviselők olyan személyeket méltattak, akik a második világháború idején antiszemiták, illetve Hitler szövetségesei voltak, továbbá aggályuknak adtak hangot olyan nyilvános kijelentések miatt, amelyek szerintük antiszemitizmusra uszíthatnak. Orbán Viktor miniszterelnök ismételten kijelentette, hogy „zéró toleranciát alkalmaznak az antiszemitizmussal szemben”.

A beszámolók szerint muszlimellenes és antiszemita incidensekre is volt példa, többek között fizikai bántalmazásra is. A muszlim vezetők szerint a muszlimellenes incidensek nagyjából ugyanazon a szinten mozogtak, mint 2017-ben. A Tett és Védelem Alapítvány (TEV) – egy civilszervezet – 32 antiszemita bűncselekményt rögzített (köztük három fizikai bántalmazást), szemben a 2017-ben észlelt 37 esettel. Antiszemitaként ítélték el egy üzleti magazin egyik cikkéhez készült képet, amely egy ismert zsidó vezetőt ábrázolt. Egy zsidó folyóirat közvélemény-kutatása szerint a zsidók kétharmada úgy véli, hogy az antiszemitizmus súlyos probléma az országban; a megkérdezettek 48%-a számolt be arról, hogy az előző évben antiszemita megjegyzéseknek volt tanúja. Az Ipsos Mori közvélemény-kutatása szerint a lakosság 51%-a úgy gondolja, hogy egy muszlim soha nem lehet „igazi magyar”.

Az Egyesült Államok nagykövetsége és az Egyesült Államok Magyarországra látogató állami tisztségviselői találkozókon vettek részt a Miniszterelnökséggel, a Külügyminisztériummal és az Emberi Erőforrások Minisztériumával annak érdekében, hogy eszmét cseréljenek a vallásszabadságról, a holokausztról való megemlékezésről és az örökösök nélküli vagyron visszaszolgáltatásáról, valamint hogy szorgalmazzák az egyházügyi törvény módosítását. Az Egyesült Államok tisztségviselői aggodalmukat fejezték ki az állami tisztségviselők muszlimellenes retorikája

és a Szciantológia Egyház elleni nyomozás miatt. A nagykövetség tisztségviselői számos vallási csoporttal találkoztak az őket érintő ügyek megbeszélése céljából.

I. Vallási demográfia

Az Egyesült Államok kormánya 9,8 millió főre teszi a teljes népességet (2018. júliusi becslés). A 2011. évi országos népszámlálás szerint – amely a vallási hovatartozásról is tartalmazott egy nem kötelező kérdést – a lakosság kérdést megválaszolók 73%-ának 51%-a római katolikusként azonosította magát, 16%-a a Magyar Református Egyház tagjaként (reformátusként), 3%-a evangélikusként, 2%-a görögkatolikusként, kevesebb mint 1%-a pedig zsidóként; 23% nem jelölt meg vallási hovatartozást, 2% pedig ateistának vallotta magát. A lakosság együttesen kevesebb mint 5%-át kitevő többi vallási csoport közé tartoznak a következők: a görög ortodox egyház, a Hit Gyülekezete (egy pünkösdi csoport), a Szciantológia Egyház, az orosz és egyéb ortodox keresztény csoportok, egyéb keresztény felekezetek, a buddhisták és a muszlimok. Egy 2013-as beszámoló szerint a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségnek (MET) körülbelül 8500 tagja van, a Magyar Pünkösdi Egyház pedig a 2011. évi népszámlálás szerint körülbelül 9300 taggal rendelkezik. A Zsidó Világkongresszus becslései szerint a zsidó lakosság lélekszáma 35 000 és 120 000 közé tehető. A zsidók jelentős többsége Budapesten él, a többi vallási csoport tagjai pedig az egész ország területén jelen vannak.

II. A vallásszabadság kormányzat általi tiszteletben tartása

JOGI HÁTTER

Az Alaptörvény – az ország alkotmánya – rendelkezik a lelkiismereti és vallásszabadságról, ami magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy gyakorolja. Tiltja a vallási diszkriminációt és a vallási közösségek „méltóságának megsértésére irányuló” beszédet.

Az alkotmány preambuluma szerint „[e]lismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét” és „[b]ecsüljük országunk különböző vallási hagyományait”. Az alkotmány rendelkezik a vallási közösségek és az állam elválasztásáról, valamint a vallási csoportok autonómiájáról. Az alkotmány szerint az állam a vallási közösségek kérésére együttműködhet velük a közösségi célok elérése érdekében.

Az áprilisi parlamenti választásokat követő közigazgatási átszervezés keretében a kormány a vallási ügyekkel kapcsolatos felelősségi körök jelentős részét áthelyezte az EMMI-től a Miniszterelnökséghez.

Abban a rendszerben, amely az év végéig érvényben volt, a vallási szervezetek a Miniszterelnökség vallási ügyekért felelős irodájához benyújtott kérelem útján szerezhettek bevett egyházi jogállást: miután alkalmasnak találták őket, a parlamentnek kétharmados többséggel meg kellett szavaznia a jóváhagyásukat. A vallási csoport ezt követően egy törvény elfogadásával került fel a bevett egyházak listájára. A kérelem benyújtása után a Miniszterelnökségnek 60 nap állt a rendelkezésére annak értékelésére, hogy a csoport minden adminisztratív feltételnek megfelel-e, amely feltételek különféle dokumentációs és minősítési követelményeket tartalmaztak. A bevett egyházi jogállás megszerzésének feltétele volt, hogy a vallási csoportnak legalább 20 éve vallási szervezetként kellett

működni az országban – amely esetben a teljes lakosság 0,1%-át (körülbelül 10 000 főt) elérő tagsággal kellett rendelkeznie –, vagy olyan nyilvántartásba vett vallási szervezetnek kellett lennie, amely nemzetközi szinten legalább 100 éve létezik, amely esetben az adott külföldi szervezethez való tartozást legalább két másik, külföldön egyházi státusszal rendelkező és az érintett vallási csoporttal „azonos hitelveket” valló egyháznak kellett igazolnia. Tevékenységei nem lehettek ellentétesek az alkotmánnyal és az egyéb jogszabályokkal, és nem sérthették más közösségek jogait és szabadságait. A csoportoknak azt is bizonyítaniuk kellett, hogy elsődleges céljuk a vallási tevékenység végzése; hogy saját hitvallásuk, szertartási rendjük, alapszabályuk és belső szabályai vannak, és hogy megválasztották vagy kinevezték az ügyintéző és képviselői szerveiket; továbbá hivatalosan ki kellett jelenteniük, hogy tevékenységeik nem ellentétesek a jogszabályokkal vagy mások szabadságjogaival. A Miniszterelnökség a határozat meghozatala előtt köteles volt konzultálni egy jogász, vallástörténész, vallástudós vagy szociológus szakképzettségű és tudományos fokozattal rendelkező szakértővel. A kérelmezők a Miniszterelnökség határozata ellen fellebbezést nyújthattak be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, ezt követően pedig a Kúriához, az ország legmagasabb szintű bíróságához.

Ha a Miniszterelnökség a kérelmezőre nézve kedvező döntést hozott, a kérelmet benyújtotta a parlament Igazságügyi Bizottságához, amelynek 60 nap állt a rendelkezésére arra, hogy meghívja a kérelmezőt egy nyilvános meghallgatásra, és hogy benyújtsa a parlamenthez az értékelését a csoport további feltételeknek való megfeleléséről. E feltételek körében meg kellett állapítani, hogy a csoport nem jelent nemzetbiztonsági kockázatot (ezt a parlament Nemzetbiztonsági Bizottsága értékelte), hogy nem sérti a testi és lelki egészséghez való jogot, illetve az élet védelméhez és az emberi méltósághoz való jogot, valamint hogy létesítő okiratai, tagjainak száma, a közcélú szolgáltatásokat nyújtó intézményeinek hálózata és az említett szolgáltatásokhoz való széles körű társadalmi hozzáférés alapján a csoport alkalmas arra, hogy hosszú távon együttműködjön az állammal a közösségi célok előmozdítása érdekében.

A bevett egyházi jogállásra irányuló kérelem jóváhagyásához a parlament kétharmados többségének szavazatára volt szükség; a szavazásra a parlament Igazságügyi Bizottsága által benyújtott indítványtól számított 60 napon belül kellett sort keríteni. Ha egy adott vallási csoport megkapta a parlament jóváhagyását, az állam köteles volt külön engedélyeket adni a csoportnak annak érdekében, hogy részt vehessen a közösségi célok megvalósítására irányuló feladatokban. Amennyiben a parlament elutasította a kérelmet, azt részletesen indokolnia kellett, a kérelmező pedig 15 napon belül megtámadhatta a parlament döntését az Alkotmánybíróság előtt. A jog nem írt elő semmilyen következményt arra az esetre, ha a parlament nem cselekedett a 60 napos határidőn belül, és a parlament mulasztása ellen fellebbezést sem lehetett benyújtani.

Egy, a vallásról szóló 2011. évi jogszabály automatikusan törölt a nyilvántartásból több mint 300 olyan vallási csoportot és szervezetet, amelyek korábban bevett egyházi jogállással rendelkeztek. Ezeknek a szervezeteknek újra kérelmezniük kell a nyilvántartásba vételt, ha vissza szeretnék szerezni a bevett egyházi jogállást. Az ő kérelmeik jóváhagyásához is a parlament kétharmados többségének szavazata szükséges.

A 2011. évi jogszabály 27 bevett egyházat sorolt fel, köztük a Katolikus Egyházat, számos protestáns felekezetet, több ortodox keresztény csoportot, egyéb keresztény felekezeteket, mint például Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, a Hetednapos Adventista Egyház vagy az Üdvhadsereg, három zsidó csoportot, valamint a Magyarországi Krisna-tudatú Hívók Közösségét, amely az egyetlen bejegyzett hindu szervezet. A lista buddhista és muszlim ernyőszervezeteket is tartalmaz, amelyek több különálló csoportot ölelnek fel, így a bevett egyházak listáján összesen 32 egyház szerepel.

A bevett egyházaknak olyan előjogaik vannak, amelyek nem érhetők el a vallási szervezetek számára; például könnyebben hozzáférnek az állami támogatásokhoz, és az állam nem felügyelheti a vallási tevékenységekkel kapcsolatos pénzügyi működésüket. A bevett egyházak és azok a hozzájuk kapcsolódó intézmények (melyek „belső egyházi jogi személynek” minősülnek), amelyek közcélú szolgáltatásokat nyújtanak – például egészségügyi, oktatási vagy más szociális szolgáltatásokat –, automatikusan teljeskörű állami támogatásra jogosultak valamennyi közcélú tevékenységük tekintetében (a támogatás az adott szolgáltatásokat igénybe vevő személyek számán alapul, és ehhez társul még egy kiegészítő támogatás). A vallási szervezetek közfeladatokat ellátó intézményeket vehetnek át, illetve alapíthatnak, amely esetben állami támogatásra jogosultak alkalmazottaik munkabérének fedezésére, a szóban forgó intézményekben foglalkoztatott személyek száma után. Ezenkívül kiegészítő támogatásra is pályázhatnak egy további költségvetési előirányzatról.

A jogszabály felhatalmazása alapján a Fővárosi Törvényszék akkor vehetett egy csoportot vallási szervezetként nyilvántartásba, ha legalább 10, természetes személy alapító taggal rendelkezett, akiknek elsődleges céljuk az volt, hogy olyan vallási tevékenységeket végezzenek, amelyek nem sértik az alkotmányt, a többi jogszabályt, illetve más közösségek jogait és szabadságait. A szervezet tagjai kizárólag természetes személyek lehettek; jogi személyek, így semmilyen testület vagy más egyesület sem lehetett tag. A bíróság köteles volt jóváhagyni minden olyan kérelmet, amely megfelelt ezeknek a feltételeknek. A kérelmezőknek be kellett nyújtaniuk a szervezet nevét és címét, az alapító tagok nevét és címét, a csoport törvényes képviselőjének azonosító adatait és kinevezésének időtartamát, a csoport létesítő okiratait, valamint egy nyilatkozatot arról, hogy a szervezet elsődleges célja a vallási tevékenységek folytatása. Amennyiben a bíróság elutasította a szervezet kérelmét, a határozat ellen fellebbezést lehetett benyújtani a Fővárosi Ítéltáblához.

A jogszabályok szerint az adózók személyi jövedelemadójuk 1%-át felajánlhatják egy civilszervezetnek – ideértve a vallási szervezetekhez vagy bevett egyházakhoz kapcsolódó szervezeteket is –, további 1%-ot pedig felajánlhatnak egy bevett egyháznak (más vallási vagy civilszervezetnek azonban nem). A kormány a kizárólag bevett egyházaknak felajánlható 1%-ot további 1%-kal kiegészítette.

Mind a bevett egyházak, mind a vallási szervezetekhez kapcsolódó civilszervezetek szabadon felhasználhatták az adózók adományait. Csak a bevett egyházak tisztségviselői mentesültek a személyi jövedelemadó alól bizonyos feltételek esetén. Sem a vallási szervezetek, sem a bevett egyházak nem vásárolhattak mezőgazdasági területet. A bevett egyházak ajándékozás vagy öröklés útján szerezhettek új mezőgazdasági területeket, a vallási szervezetek azonban nem voltak jogosultak erre. A nyilvántartásból 2011-ben törölt vallási csoportok jogutódai megtarthaták a tulajdonukban lévő mezőgazdasági területeket (az egyéb földtulajdonnal ellentétben).

Ha egy bevett egyház vagy vallási szervezet jogutód nélkül szűnik meg (például ha kimondja a feloszlását), vagyona állami tulajdonba kerül, és azt közfeladatok finanszírozására kell felhasználni. Ez akkor is bekövetkezhet, ha a kormány kezdeményezésére az Alkotmánybíróság olyan véleményt ad ki, amely szerint a bevett egyház tevékenysége alaptörvény-ellenes, és a parlament kétharmados többséggel megerősíti ezt a határozatot. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék kérelmére is véleményt ad ki arról, hogy valamely vallási szervezet megsértette-e az alkotmányt.

Minden nyilvántartásba vett (és nem törölt) vallási közösség jogosult hivatalos nevében az „egyház” szó használatára, függetlenül attól, hogy a parlament „bevett egyházként” ismerte-e el. Sem a bevett egyházak, sem a parlament által el nem ismert, nyilvántartásba vett (de nem törölt) vallási szervezetek tisztségviselői nem kötelesek megosztani az egyházi szolgálattal kapcsolatban – például gyónás közben – velük közölt információkat. Mivel nem rendelkeznek jogi személyiséggel, a nyilvántartásba nem vett vallási csoportok nem vásárolhatnak ingatlant a saját nevükben. A Társaság

a Szabadságjogokért (TASZ) beszámolója szerint a nyilvántartásba nem vett vallási szervezetek vallási tevékenysége védelmet élvez.

December 12-én a parlament elfogadta a 2011. évi egyházügyi törvény módosítását, amely 2019. április 15-én lép hatályba, és amely a „bevett egyházak” és „vallási szervezetek” kétszintű rendszerét a bejegyzett vallási jogi személyek négy szintű, „bevett egyházakból”, „bejegyzett egyházakból”, „nyilvántartásba vett egyházakból” és „vallási egyesületekből” álló rendszerévé bővíti. Ezek a kategóriák nemcsak a keresztény szervezetekre, hanem minden vallási csoportra alkalmazandók. Az új törvény szerinti négy kategória mindegyike jogi személyiséggel rendelkezik, azaz minden ilyen szervezetnek lehetnek jogai, így például tulajdonjoga. A módosítás megszünteti azt a korlátozást, amely szerint az adózók csak a bevett egyházaknak ajánlhatták fel adókötelezettségük 1%-át, és minden jogi személyiséggel rendelkező vallási szervezet részére lehetővé teszi a felajánlást. A módosítás ezenkívül lehetővé teszi, hogy szociális tevékenységeik finanszírozása érdekében a kormány egyedi megállapodásokat kössön a vallási jogi személyek mind a négy kategóriájába tartozó szervezetekkel. A megállapodások tartama az adott egyház jogállásának jellegétől függ, és a vallási egyesületek esetében alkalmazható legfeljebb öt éves tartamtól a bevett egyházak esetében elérhető korlátlan ideig terjedhet. A vallási egyesületek kivételével a felsorolt kategóriákba tartozó vallási csoportok kötelesek közzétenni az említett megállapodásokat, és kötelesek nyilvánosan elszámolni a szociális tevékenységekkel kapcsolatos kiadásaikkal.

Az új rendszerben minden már bevett jogállású egyház megtartja ezt a státuszát, az új egyházak bevett egyházként történő bejegyzéséhez pedig továbbra is szükség lesz a parlament kétharmadának jóváhagyására. A többi három kategória bejegyzési kérelméről a Fővárosi Törvényszék dönt. A vallási egyesület jogálláshoz az egyháznak legalább 10 taggal kell rendelkeznie. A nyilvántartásba vett egyházi jogállás esetében az a követelmény, hogy három évig átlagosan legalább 1000 magánszemélynek kell felajánlania az adóját az adott egyház részére, továbbá az egyháznak legalább öt éve kell működnie belföldön, vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten. A bejegyzett egyházi jogállás esetében az a követelmény, hogy öt évig átlagosan legalább 4000 magánszemélynek kell felajánlania az adóját az adott egyház részére, továbbá az egyháznak legalább 20 éve kell működnie belföldön, vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten. Azok az egyházak, amelyek vállalják, hogy vallási tevékenységükkel összefüggésben nem pályáznak állami vagy uniós finanszírozásra, akkor is nyilvántartásba vett vagy bejegyzett egyháznak minősülhetnek, ha nem kapnak felajánlásokat. A vallási közösség nem kérelmezheti az említett három kategóriában történő nyilvántartásba vételét, amennyiben büntetőeljárás van folyamatban ellene, a megelőző 5 évben bűncselekmény elkövetése miatt elítélték, a „számviteli és gazdálkodási szabályok ismételt megsértése” miatt vele szemben joghátrányt alkalmaztak, vagy nemzetbiztonsági fenyegetést jelent.

A nyilvántartásba nem vett vallási közösségek továbbra is folytathatják a működésüket, és gyakorolhatják a vallásukat, továbbá a módosítás azt is kimondja, hogy a vallásszabadság alkotmányos védelme ugyanúgy alkalmazandó az esetükben, mint a jogi személyiséggel rendelkező szervezetek esetében.

A jogszabály szerint semmilyen állami szerv nem határozhatja meg, illetve nem felügyelheti a nyilvántartásba vett vallási közösségek hitéleti tevékenységeit. Az állam nem vizsgálhatja felül, nem módosíthatja, és nem kényszerítheti ki a hittételeiket, belső szabályait és alapszabályait. Elnevezésük, jelképeik és szertartásrendjük szerzői jogi védelem alatt áll, épületeiket és temetőiket pedig a büntetőjog védi. A TASZ szerint a nyilvántartásba nem vett csoportok esetében érvényesül a szerzői jogi védelem és legalább néhány egyéb védelem is, azonban a jogszabály nem egyértelmű az utóbbiak terjedelmét illetően.

Az alkotmány egységes rendszert alakított ki az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala formájában (ombudsman). Az ombudsman az alapvető jogok – köztük a vallásszabadság – megsértésével

kapcsolatos ügyeket vizsgálja, és általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez a jogsértések orvoslása érdekében. Ezek az intézkedések nem rendelkeznek jogi erővel.

A Szentszékkal kötött egyezmények szabályozzák az állam és a Katolikus Egyház közötti kapcsolatokat, ideértve a közcélú szolgáltatások és a vallási tevékenységek finanszírozását, valamint az állam által a kommunizmus idején lefoglalt vagyonnal kapcsolatos igények rendezését is. Ezek az egyezmények mintaként szolgálnak az állam többi vallási közösséggel fennálló kapcsolatainak szabályozásához, azonban vannak eltérések abban, hogy az állam milyen jogokat és privilégiumokat biztosít azoknak a különböző vallási közösségeknek, amelyekkel megállapodást kötött. Az állam hivatalos megállapodásokat kötött a Magyarországi Református Egyházzal, a Magyarországi Evangélikus Egyházzal, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével (Mazsihisz) és négy ortodox egyházzal is.

A honvédség és a rendfenntartó szervek dolgozói szabadon gyakorolhatják a vallásukat a magánéletükben, valamint a munkahelyükön is, amennyiben vallásuk gyakorlása nem ellentétes kötelező szolgálati feladataikkal. A Katolikus Egyház, a Református Egyház, az Evangélikus Egyház és a zsidó hitközségek automatikusan engedélyt kapnak arra, hogy lelkeszi szolgáltatásokat nyújtsanak a honvédségnek. A többi bevett egyháznak és vallási szervezetnek erre engedélyt kell kérnie.

A büntetés-végrehajtási intézetek általában lehetővé teszik a szabad vallásgyakorlást a rabok számára, valamint speciális diétát is biztosítanak nekik, így például kóser, vegetáriánus és disznóhús nélküli ételeket. Minden bevett egyháznak és vallási szervezetnek engedélyt kell kérnie arra, hogy lelkeszi szolgáltatásokat nyújthasson a börtönökben. A kérelem elutasítása esetén fellebbezés nyújtható be az Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságához, az ügyészséghez vagy az ombudsmanhoz. A fogvatartottak hetente háromszor közösségi vallási szertartásokon vehetnek részt, továbbá felügyelet nélkül kapcsolatba léphetnek a létesítménybe történő belépésre jogosult bevett egyházak és vallási szervezetek képviselőivel. A különleges biztonsági intézkedések hatálya alatt álló fogvatartottak csak egyéni lelki gondozásra jogosultak, és nem vehetnek részt a közösségi egyházi programokon. Az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak esetében a bűnügyi nyomozás alatt az ügyész vagy a bíró korlátozhatja az egyházak képviselőivel folytatott személyes kommunikációt, azonban a közösségi vallási szertartásokon való részvételt nem.

A bevett egyházak automatikusan engedélyt kapnak arra, hogy lelkeszi szolgáltatásokat nyújtsanak a kórházakban, míg a vallási szervezeteknek erre vonatkozóan engedélyt kell kérniük.

Az állami iskolák első nyolc évében kötelező heti egy óra erkölcsstan, illetve hit- és erkölcsstan oktatást biztosítani. A diákok és a szüleik választhatnak az általuk preferált bevett egyház által megtartott hit- és erkölcsstanórák, illetve az állami iskolák tanárai által megtartott általános erkölcsstani kurzus közül. A vallási közösségek saját tanárt biztosíthatnak, összeállíthatják saját tankönyveiket, és meghatározhatják az általuk nyújtott hit- és erkölcsstanoktatás tananyagát. A magániskolák nem kötelesek a hit- és erkölcsstan, illetve erkölcsstanórák bevezetésére. A nem bevett vallási szervezetek a kötelező tanterv keretében nem nyújthatnak vallási oktatást az állami iskolákban, azonban a kötelező tanterven felül választható hitoktatást biztosíthatnak az állami iskolákban, ha azt a diákok vagy a szülők kérik.

A bevett egyházak és a vallási szervezetek saját iskolát nyithatnak. A saját iskolát fenntartó bevett egyházak és vallási szervezetek számára az állam a beiratkozott diákok száma alapján támogatást nyújt a munkavállalók fizetéséhez; az iskola működési kiadásaival kapcsolatban csak a bevett egyházak jogosultak automatikusan kiegészítő támogatásra. A jogszabály szerint a vallási szervezetek az EMMI-től igényelhetnek kiegészítő működési támogatást, amely az iskolákkal kapcsolatos összes költségüknek körülbelül a 30%-át fedezi; az EMMI eseti alapon dönt a támogatás odaítéléséről.

A jogszabály azt is lehetővé teszi, hogy a bevett egyházak és a vallási szervezetek a Miniszterelnökséggel kötött hivatalos megállapodás alapján megszerezzék valamely állami iskola fenntartásának a jogát. Ilyen esetben a kormány továbbra is finanszírozza az adott iskolát. A vallási közösségek, az iskola tanárai, az érintett szülők vagy az iskola fenntartója kezdeményezheti a szóban forgó átvételt, azonban kizárólag akkor, ha a kijelölt vallási közösség be tudja szerezni a szülők és az iskolába beiratkozott felnőttkorú tanulók több mint 50%-ának aláírását. Függetlenül attól, hogy újonnan alapított vagy az államtól átvett intézményről van-e szó, az egyházi iskolák szabadon, állami beavatkozástól mentesen gondoskodhatnak saját hitük oktatásáról, továbbá kötelezővé tehetik a hittant, és kizárhatják annak erkölcsstanórákkal történő kiváltását. A kormány mind az egyházi, mind az állami iskolák tekintetében két évente ellenőrzést végez annak biztosítása érdekében, hogy megfeleljenek a kormány előírásainak.

Az alkotmány tiltja az olyan beszédet, amely sérti valamely vallási közösség méltóságát. A jog – a gyűlöltre uszítás mellett – tiltja a vallási közösség vagy annak tagjai elleni erőszakra uszítást is, ami három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A jog három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt a személyt, aki valaki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz vallásának szabad gyakorlásában. Aki egy személyt vallási hovatartozása miatt bántalmaz, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A sértett tényleges vagy feltételezett vallási hovatartozása által motivált fizikai bántalmazás büntettnék minősül, és egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az egyházi személyek elleni erőszak közfeladatot ellátó személy elleni erőszakkal minősül, és szintén egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Aki vallási közösség tagja elleni erőszak alkalmazására irányuló előkészületben vesz részt, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A jog tiltja a holokauszt, a népirtás, illetve a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek által elkövetett egyéb emberiesség elleni bűncselekmények nyilvános tagadását, megkérdőjelezését vagy elbagatellizálását, amely cselekmények három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. A büntető törvénykönyv vétségnek minősíti a horogkereszt, a náci SS-jelvény és a nyilaskereszt olyan módon történő viselését, közszemlére tételét, illetve terjesztését, amely sérti az emberi méltóságot vagy a diktatúrák áldozatainak emlékét, és az említett cselekményeket öttől 90 napig terjedő elzárással rendeli büntetni.

A törvény úgy rendelkezik, hogy fel kell függeszteni a mentelmi jogát annak az országgyűlési képviselőnek, aki vallási közösségek elleni gyűlöltre uszít, vagy nyilvánosan tagadja a kommunista, illetve a nemzetiszocialista rendszerek által elkövetett bűncselekményeket. Egyetlen országgyűlési képviselővel szemben sem indult ilyen eljárás.

Az ország a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának részes állama.

KORMÁNYZATI GYAKORLATOK

A korábbi évekhez hasonlóan a parlament ebben az évben sem szavazott arról a 14, vallási csoportok által benyújtott kérelemről, amelyet az EMMI előzetesen alkalmasnak talált a bevett egyházi jogállásra, annak ellenére, hogy a jogszabályok a miniszteri előterjesztéstől számított 60 napos határidőt írnak elő az eljárásra, valamint hogy 2017 decemberében az Alkotmánybíróság határozatában megállapította, hogy azzal, hogy elmulasztotta a jogszabályban előírt 60 napos határidő betartását, a parlament megsértette az alkotmányt. Az egyházügyi törvény december 12-i módosításához fűzött indokolás szerint – melyet a kormánynak a módosítás végrehajtása során iránymutatásként kell használnia – az említett vallási csoportok kedvezőbb elbírálásban fognak részesülni az – alacsonyabb szintű – nyilvántartásba vett vagy bejegyzett egyházi jogállás tekintetében.

Egy ügyben, amely a MET által fenntartott idősek otthonával volt kapcsolatos, az Alkotmánybíróság október 5-én úgy határozott, hogy a parlament megsértette az alkotmányt azzal, hogy nem intézkedett a MET bevett egyházi jogállásra irányuló, 2014 óta függőben lévő kérelmét illetően. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a parlament köteles teljesíteni a jogalkotási kötelezettségét, és év végéig szavaznia kell a kérelemről; a parlament ennek nem tett eleget, bár az új módosítás bevezetett egy olyan eljárást, amely alapján a MET és más egyházak ismét megszerezhetnek egy alacsonyabb szintű jogállást. A MET képviselői arra hivatkoztak, hogy az általuk üzemeltetett hajléktalanszállóknak, nyugdíjasotthonoknak, menekültszállóknak, kórházaknak és iskoláknak, valamint az általuk nyújtott más szociális ellátásokhoz ugyanolyan támogatást kellene biztosítani, mint amelyet az állam a bevett egyházak által végzett hasonló tevékenységekre nyújt. A kormány elutasította ezt az érvelést. Az Alkotmánybíróság csak arról hozott határozatot, hogy a parlamentnek szavaznia kell a csoport bevett jogállásra irányuló kérelméről, arról nem, hogy finanszírozni kell-e a MET otthonait vagy az általa nyújtott egyéb szociális ellátásokat. Az Alkotmánybíróság 2017. december 20-án is hozott egy hasonló határozatot, melyben kimondta, hogy a parlament köteles szavazni a MET kérelméről, a parlament azonban elmulasztotta a határozatban szereplő március 31-i határidőt.

Májusban a Legfelsőbb Bíróság megsemmisítette a Budai Központi Kerületi Bíróság februári határozatát, amely szerint 2017-ben a Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI) jogellenesen végzett razzsiát a Szcintológia Egyház központjában, és jogellenesen foglalta le annak anyagait. A Legfelsőbb Bíróság határozatában megállapította, hogy a lefoglalás nem sértette meg az arányosság alapelvét, és nem akadályozta a vallás szabad gyakorlását. Az NNI razziját megelőzően a kormány Adatvédelmi Hatósága ellenőrzést kezdeményezett a Szcintológia Egyháznál, és panaszt tett ellene személyes adattal történő visszaélés bűncselekményének vádjával. A kormány a Szcintológia Egyházat vallási szervezetként ismerte el. A kormány Szcintológia Egyházzal szembeni vizsgálata az év végén még folyamatban volt, azonban a kormány semmilyen információt nem közölt az ügy állásáról.

Az év végén még folyamatban volt a Szcintológia Egyház által amiatt indított fellebbezési eljárás, hogy a budapesti XIII. kerületi önkormányzat nem adta ki az Egyház székházára vonatkozó használatbavételi igazolást, és végzésben elrendelte annak kiürítését. A Szcintológia Egyház beszámolója szerint a bíróságok felfüggesztették a kiürítést addig, amíg a Legfelsőbb Bíróság döntést nem hoz a fellebbezés tárgyában.

A kormány hirdetőtáblákon és plakátokon folytatta nyilvános kampányát egy magyar születésű, amerikai állampolgár zsidó üzletember ellen. Egyes plakátok azt állították, hogy az üzletember közel-keleti és afrikai migránsokat szeretne Magyarországra telepíteni. Májusban Orbán Viktor miniszterelnök „tiszteletet” követelt a zsidó vezetőktől, és az említett üzletembert és annak civilszervezetét hibáztatta a növekvő európai antiszemizmusról.

Áprilisban az Index.hu nevű online hírportál és a Népszava című napilap arról számolt be, hogy a megelőző nyolc évben a kormány 34 épületet adott át az egyházaknak átláthatatlan módon. A beszámolók szerint az épületek nem a kommunista rendszer alatt lefoglalt ingatlanok voltak, és korábban nem voltak azon vallási csoportok tulajdonában, amelyeknek átadták őket.

Vezető belföldi és nemzetközi zsidó csoportok aggodalmukat fejezték ki azon szeptember 7-i bejelentés miatt, hogy a kormány 2019-ben meg fogja nyitni Budapesten a Sorsok Házát, egy olyan holokausztmúzeumot és oktatási központot, amely a nem zsidó magyarok által a zsidók holokauszt során történő megmentésére tett erőfeszítéseket helyezi majd a középpontba. A kormány a belföldi és a nemzetközi csoportok heves ellenállása miatt 2014-ben felfüggesztette a múzeummal kapcsolatos előkészületeket. Az említett szervezetek kritikája szerint a projekt arra irányul, hogy elhalványítsa az ország és a második világháború alatti kormányzó, Horthy Miklós holokauszt során betöltött szerepét. Az izraeli Jad Vasem Holokausztmúzeum szeptember 21-i nyilatkozata szerint a

Sorsok Háza múzeum tervei figyelmen kívül hagyják az ország adott időszakban meglévő zsidóellenes törvényeit, és azt a téves benyomást keltik, hogy „egy elenyésző fanatikus, bűnös kisebbségen kívül Magyarország polgárai lényegében ártatlanok voltak”. Szeptember 27-én Ronald S. Lauder, a Zsidó Világkongresszus elnöke csalódottságának adott hangot amiatt, hogy a Sorsok Háza múzeum koncepciója „figyelmen kívül hagyja a magyar társadalom és hatóságok szerepét a magyar zsidóság megsemmisítésében”.

Egyes beszámolók szerint állami tisztségviselők és politikusok is alkalmaztak muszlimellenes és antiszemita retorikát, a legmagasabb szinteken is. Például egy, a német Bild újságban megjelent januári interjú szerint Orbán Viktor miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy a legtöbb migránst nem menekültnek, hanem „muszlim betolakodónak” kell tekinteni. Egy március 15-i beszédében Orbán Viktor miniszterelnök azt mondta, hogy „olyan ellenféllel kell harcolnunk, amely másnyelven, mint mi vagyunk... nem becsületes, hanem alantas, nem nemzeti, hanem nemzetközi, nem a munkában hisz, hanem pénzzel spekulál, nincs saját hazája, mert úgy érzi, övé az egész világ”. Egyes médiumok – mint például a Zsidó Távirati Iroda (Jewish Telegraphic Agency), a The Times of Israel és a The Guardian – beszámolóikban úgy értelmezték, hogy ezek a kijelentések a zsidókra utalnak.

Novemberben a Hír TV, egy nem állami televíziócsatorna nyilvánosságra hozott egy felvételt, amelyen állítása szerint Szávay István, a Jobbik ellenzéki párti képviselője egy másik párttaggal beszélget a Jobbik tisztújító kongresszusán arról, hogy augusztusban egy belvárosi szórakozóhelyen „leütött” egy feltehetően zsidó nőt. Szávay elmondása szerint a nő felismerte őt, és beszólt, hogy „náci bűz van”. **Szavay azt mondta, hogy „bűdös zsidónak” nevezte a nőt, arcon ütötte,** és „kicsit elferdítette a heftijét”. December 3-án Szávay bejelentette, hogy lemond parlamenti mandátumáról.

Egyes zsidó csoportok aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy állami tisztségviselők – köztük Orbán Viktor miniszterelnök is – olyan magyarokat méltattak, akik a második világháború idején antiszemita, illetve Hitler szövetségesei voltak, továbbá az említett csoportok aggályuknak adtak hangot olyan nyilvános kijelentések miatt, amelyek szerintük antiszemitizmusra uszíthatnak. Szeptember 2-án a Fidesz (a kormányzó párt) vezetése alatt álló Kenderes nevű település Horthy-emléknapot tartott. Kovács Sándor, a Fidesz parlamenti képviselője azt mondta a rendezvényen, hogy Horthy Miklós kormányzónak és társainak volt köszönhető, hogy az országnak sikerült fennmaradnia az első világháború után. A kormány által finanszírozott Veritas Kutatóintézet igazgatója, Szakály Sándor kijelentése szerint a Horthy által aláírt zsidóellenes törvények nem fosztották meg a zsidókat a jogaikról, hanem csupán korlátozták azokat, és e korlátozások ellenére a zsidók élete az 1944-ben bekövetkezett náci megszállásig biztonságban volt az országban. Azt is hozzátette, hogy Horthyt nem kell rehabilitálni, mivel soha nem ítélték el semmilyen bűncselekmény miatt.

Július 16-án az MTVA, az állami televíziós műsorszolgáltató Siklósi Beatrixot bízta meg kulturális csatornájának, az M5-nek a vezetésével. Amikor korábban, 2014-ben Siklósit kinevezték az országos köztévé vallási programjainak vezető szerkesztőjévé, a média beszámolói szerint rasszista és antiszemita megjegyzéseket tett a közösségi médiában. A katolikus, református, evangélikus és zsidó közösségek nyílt levélben jelentették ki, hogy Siklósi személyét elfogadhatatlannak tartják. Siklósi a tiltakozások miatt lemondott a vallási programokkal kapcsolatos pozíciójáról, azonban továbbra is ő felelt a nemzetiségekkel kapcsolatos programokért. A TEV levélben kérte az MTVA vezetését és a Médiatanácsot, hogy gondolják át a kinevezést.

Márciusban a helyi önkormányzat fideszes képviselői és a kormánypárti média kifogásolta, hogy 2017-ben a Magyar Iszlám Közösség kulturális központot és imaházat nyitott. Ezenkívül médiabeszámolók szerint az áprilisi parlamenti választások előtt a Fidesz telefonos ügyfélszolgálatain azt mondták a szavazóknak, hogy Vona Gábor, az ellenzéki Jobbik párt vezetője „Allahhoz

imádkozik”, utalva ezzel egy dátum nélküli videóra, amelyben Vona török diákokkal beszélgetett, és istenre „Allahként” hivatkozott.

A Magyarországi Muszlimok Szervezete a kormány migrációellenes és muszlimellenes retorikáját említette az egyik legnagyobb olyan kihívásként, amellyel a muszlimoknak Magyarországon szembe kell nézniük. Ezenkívül azt is nyilatkozta, hogy a muszlimok közvetett közigazgatási akadályokkal szembesültek azokban az esetekben, amikor mecsetek építési engedélyeit próbálták beszerezni, amikor muszlim temetőket akartak megnyitni, illetve bővíteni, vagy amikor földet vagy ingatlanokat próbáltak vásárolni, illetve bérelni. A Magyar Iszlám Közösség és a Magyarországi Muszlimok Szervezetének beszámolója szerint a muszlim közösség egyik legsürgetőbb problémája a szükséges sírhelyek hiánya volt.

Július 19-én Orbán Viktor miniszterelnök Izraelbe látogatott, ahol találkozott Benjamin Netanyahu izraeli miniszterelnökkel. A találkozó után Orbán kijelentette, hogy a zsidók biztonságban érezhetik magukat Magyarországon, és hogy a kormány zéró toleranciát alkalmaz az antiszemita kijelentésekkel szemben.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által decemberben a magyarországi zsidók körében végzett átfogó felmérés szerint a zsidók 74%-a gondolja úgy, hogy az antiszemitizmus problémát jelent a politikai életben. 83% úgy nyilatkozott, hogy a kormány nem képes hatékonyan szembeszállni az antiszemitizmussal, 55% pedig elégtelennek tartotta a zsidó közösségek biztonsági igényeivel kapcsolatos kormányzati erőfeszítéseket.

A kormány az év során 118,1 milliárd Ft-ot (421,53 millió USD-t) adott a bevett egyházaknak, amelynek 96,7%-a került a kormány és a média által az ország négy „történelmi” vallási közösségének nevezett csoporthoz: a Katolikus Egyház 94,2 milliárd Ft-ot (336,22 millió USD-t) kapott; a Magyarországi Református Egyház 13,7 milliárd Ft-ot (48,9 millió USD-t) kapott; az Evangélikus Egyház 3 milliárd Ft-ot (10,71 millió USD-t) kapott; a zsidó közösség pedig a következő összegeket kapta: a Mazsihisz 2,6 milliárd Ft-ot (9,28 millió USD-t), az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség 304,4 millió Ft-ot (1,09 millió USD-t), az Ortodox Izraelita Hitközség pedig 227 millió Ft-ot (810 000 USD-t). A kormány szerint a magukat hívőnek valló állampolgárok több mint 94%-a a négy történelmi vallási közösség valamelyikéhez tartozik.

A szóban forgó négy vallási közösség, valamint a többi olyan bevett egyház, amely a kormánytól pénzügyi hozzájárulást kapott különféle tevékenységekre fordította a támogatást, így például épületek karbantartására, a hitoktatás és a vallási kultúra támogatására, közösségi programok támogatására és közösségi beruházásokra, valamint a munkavállalók fizetésére. A bevett egyházaknak nyújtott kormányzati támogatás keretében ezenkívül több tucat egyház kapott finanszírozást épületei felújítására. A kormány más költségvetési számlákról további finanszírozást biztosított a közoktatási és szociális szolgáltatásokat nyújtó egyházaknak, valamint a bejegyzett vallási szervezeteknek, azonban a támogatás mértékét illetően nem álltak rendelkezésre adatok.

Sajtóbeszámolók szerint október 3-án a kormány 2,76 milliárd Ft-ot (9,85 millió USD-t) különített el az éves költségvetésből a vallási közösségi programokra. December 23-án a kormány további 21 milliárd Ft-ot (74,95 millió USD-t) adományozott néhány bevett egyháznak és vallási szervezetnek.

Egyes bevett egyházak továbbra is aggódalmuknak adtak hangot amiatt, hogy ha közérdekű témákkal kapcsolatban felszólálnának, a kormány megvonná tőlük a pénzügyi támogatás egy részét, ami sok esetben az egyházak teljes finanszírozásának legalább a kétharmadát kiteszi.

A bevett egyházak részére teljesített 1%-os felajánlásokat nyilvántartó adóhatóságok szerint az év során 988 000 polgár ajánlotta fel személyi jövedelemadója 1%-át valamely bevett egyháznak. A

korábbi évekhez hasonlóan a legtöbb adományt a következő egyházi szervezetek kapták: a katolikus egyház, melynek 526 339 fő 2,5 milliárd Ft-ot (8,92 millió USD-t) adományozott; a református egyház, melynek 209 109 fő 996,8 millió Ft-ot (3,56 millió USD) ajánlott fel; valamint az evangélikus egyház, melynek 60 036 személy 308 millió Ft-ot (1,1 millió USD-t) juttatott. A Magyarországi Krisnatanudatú Hívők Közössége került a negyedik helyre, melynek 46 198 fő 250 millió Ft-ot (892 000 Ft-ot) ajánlott fel. Január 1-jétől az adóra vonatkozó nyilatkozatokat nem kell évente benyújtani, hanem mindaddig érvényesek maradnak, amíg az adózó meg nem változtatja őket.

A Miniszterelnökség adatai szerint a 2017-18-as tanévben az általános és a középiskolák 15%-át tartották fenn bevett egyházak (szemben a 2016-17. évi 14,3%-kal), 0,1%-át pedig vallási szervezetek. Az óvodáknak (3-tól 7 éves korig) 7,5%-át üzemeltették bevett egyházak (az előző évben a 7,2%-át), 0,1%-át pedig vallási szervezetek. 214 243 gyermek járt bejegyzett vallási közösségek (bevett egyházak és vallási szervezetek) által fenntartott óvodákba, valamint általános és középiskolákba, szemben az előző tanévben ilyen intézményekbe járó 207 600 gyermekkel. A szóban forgó gyermekeknek körülbelül a fele a Katolikus Egyház által fenntartott intézménybe járt.

A Miniszterelnökség adatai szerint az év során a vallási szervezetek 116 440 fő részére nyújtottak államilag finanszírozott szociális ellátásokat, 10 506 fő részére pedig gyermekvédelmi szolgáltatásokat (a szolgáltatások 27,2%-át a katolikus, 24,2%-át a református, 21,3%-át pedig a Magyar Pünkösdi Egyház nyújtotta).

A kormány több olyan nyilatkozatot is tett, amelyben a keresztény Európa védelmére kelt, és a Miniszterelnökségen belül külön államtitkárságot tartott fenn a világ bármely pontján üldözött keresztény közösségeknek történő segítségnyújtás céljából, ideértve a pénzügyi támogatást is. Februári évtértékelő beszédében Orbán Viktor miniszterelnök azt mondta, hogy a nyugat „megnyitotta az utat a keresztény kultúra hanyatlása és az iszlám térnyerése előtt”, ezzel szemben a magyar kormány „megakadályozt[a], hogy az iszlám világ délről elárasszon bennünket”. November 13-án Semjén Zsolt, a miniszterelnök-helyettes kijelentette, hogy nyilvánvaló, hogy az európai keresztény civilizáció ismét veszélybe került: ezúttal nem az Ottomán Birodalom fenyegeti, hanem az iszlamizáció veszélye.

Recep Tayyip Erdogan, Törökország köztársasági elnöke október 8-9-én látogatást tett Budapesten, és Orbán Viktorral együtt részt vett Gül Baba felújított türbéjének megnyitó ünnepségén. Gül Baba egy muszlim dervis volt, a bektási rend tagja, aki 1541-ben Budapesten hunyt el, és akinek temetkezési helye muszlim zarándokhellyé vált. A kormány a török kormánnyal közösen finanszírozta a felújítást.

Az ország a Nemzetközi Holokauszt-émlékezési Szövetség tagja.

III. A vallásszabadság társadalom általi tiszteletben tartása

A kormány nem közölt statisztikákat vallási motivációjú bűncselekményekről vagy egyéb incidensekről. Éves jelentése szerint a TEV 32 antiszemita gyűlölet-bűncselekményt regisztrált, szemben az előző évben regisztrált 37 bűncselekménnyel. 19 ügyben gyűlöletbeszédre (2017-ben 24 ilyen ügy volt), 10-ben garázdaságra (2017-ben 13 ilyen ügy volt), három esetben bántalmazásra került sor (2017-ben egy ilyen ügy volt), fenyegetés pedig nem fordult elő (2017-ben sem). A muszlim szervezetek nem gyűjtöttek statisztikai adatokat, és azt állították, hogy számos tagjuk nem foglalkozott azzal, hogy feljelentést tegyen az incidensekről, mivel úgy gondolták, hogy annak nyomán a hatóságok semmilyen érdemi lépést nem tennének. A muszlim vezetők úgy nyilatkoztak,

hogy véleményük szerint a muszlimellenes incidensek nagyjából ugyanazon a szinten mozogtak, mint 2017-ben.

A TEV beszámolója szerint április 5-én egy férfi figyelmeztetés nélkül megütött egy kanadai rabbit, és leverte a kipáját egy budapesti bevásárlóközpont egyik üzletében. A TEV jelentése szerint június 13-án, amikor megkérdezték tőle, hogy merre kell menni egy zsinagógába, egy budapesti buszsofőr azt válaszolta, hogy azt kívánja, hogy „gázosítsák el a zsidókat”. Áprilisban egy Facebook-felhasználó megosztott egy fotót egy budapesti buszmegállóról, melyet a következő felirattal rongáltak meg: „halál a ... zsidókra”.

A Figyelő című üzleti hetilap november 29-i száma azt állította, hogy a Mazsihisz nem tud elszámolni azzal az összeggel, amelyet a kormány egy új múzeum céljára utalt ki a szervezetnek. A magazin címlapján Heisler András – a Mazsihisz elnöke – és a Zsidó Világkongresszus alelnöke volt látható, pénzzel körülvéve. A vezércikk azt állította, hogy bár Heisler más tervezett múzeumokat (például a Sorsok Házát) bírálta amiatt, hogy azok nem közölték a tervezett kiállításokkal kapcsolatos részleteket, egyelőre még ő sem tette közzé a kormány által finanszírozott saját projektje, az Együttélés Háza koncepcióját.

Nyilvánosan közzétett nyilatkozatában a Mazsihisz egy vallási vezető elleni olyan uszításként ítélte el a Figyelő cikkét és címlapját, amelyre az ország 1990-ben bekövetkezett demokratikus átalakulása óta nem volt példa, továbbá hozzátette, hogy „közösségünkkel szembeni évszázados sztereotípiákat élesztettek fel”. Az izraeli sajtó beszámolója szerint az izraeli miniszterelnök diplomáciai tanácsadója az ügyvel kapcsolatban aggodalmát fejezte ki az izraeli magyar nagykövetnek, és felszólította a magyar kormányt, hogy ítélje el a magazin antiszemita megnyilvánulását. Az Amerikai Zsidó Bizottság a Figyelő cikkét „antiszemita támadásnak” minősítette. A Figyelő elutasította a kritikát, a magyarországi izraeli nagykövet Heislert támogató nyilatkozatára válaszul pedig kijelentette, hogy „az efféle diplomáciai nyomás... a sajtószabadság és a magyar szuverenitás megsértésének minősül”. A Zsidó Világkongresszus elnöke, Ronald Lauder úgy nyilatkozott, hogy a magazin címlapja „a zsidó néppel kapcsolatos egyik legrégebbi és legvisszataszítóbb karikatúrát ábrázolja, és nemcsak a magazint, hanem egész Magyarországot nagyon rossz fényben tünteti fel”.

Januárban a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége misét szervezett egy budapesti belvárosi katolikus templomban, hogy január 27-én – a holokauszt nemzetközi emléknapján – megemlékezzenek Horthy Miklós volt kormányzó születésének 150. évfordulójáról – öt hónappal a kormányzó június 18-i születésnapja előtt. A misén megjelent és beszédet mondott volna Lezsák Sándor (a Fidesz parlamenti képviselője és az országgyűlés alelnöke), Boross Péter (volt miniszterelnök) és Szakály Sándor (a Veritas Intézet igazgatója). A Katolikus Egyház az éles belföldi és nemzetközi kritika miatt lemondta a rendezvényt. Heisler András, a Mazsihisz elnöke nyilvánosan ellenezte a misét, és egy Lezsáknak címzett nyílt levélben kijelentette, hogy hivatalos részvételével „sárba tiporja a magyar áldozatok emlékét”. 2017-ben Heisler aggályainak adott hangot Horthy Miklóssal kapcsolatban amiatt, hogy szerinte Horthy volt a felelős 600 000 zsidó és több tízezer katona haláláért, valamint azért, mert az antiszemitizmus kora társul a nevéhez. A Horthy Miklós Társaság ezt követően február 11-én egy kisebb ünnepséget szervezett Horthy tiszteletére a Hazatérés temploma nevű református templomban, ahol Horthy mellszobra is megtalálható.

A Magyarországi Muszlimok Szervezetének beszámolója szerint az év elején egy idősebb nő a sétabotjával megütött egy fejkendő viselő középkorú nőt. A két nő szóváltásba keveredett, azonban egyikőjük sem tett feljelentést. A szervezet több olyan incidensről is beszámolt, amelynek során egyes személyek szóban sértegették közösségük tagjait – többnyire az utcán vagy az iskolában fejkendőt viselő nőket és lányokat – azzal, hogy azt kiabálták, hogy „Allah akbar”, vagy hogy „menjenek vissza Afrikába”. A szervezet ezenkívül megemlégtette, hogy abban a városrészben, ahol

épp a központja felújítása zajlott, ismeretlen személyek több ízben olyan szövegeket fújtak szemetesekre és mobilvécékre, mint az „Allah”, „Mohamed” vagy „migráns”.

Decemberben az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége közzétette a zsidók antiszemitizmussal kapcsolatos tapasztalatairól és megfigyeléseiről szóló második kérdőívét. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége zsidó populációkat keresett meg közösségi szervezeteken, a zsidó médián és a közösségi oldalakon keresztül; az online kérdőívre 590 olyan személy válaszolt, akik magyarországi zsidó lakosokként azonosították magukat. 27 százalékuk úgy nyilatkozott, hogy a megelőző 12 hónapban tanúi voltak annak, hogy más zsidókat fizikai támadás ért, illetve hogy sértegették vagy zaklatták őket, továbbá 23% azt mondta, hogy ugyanezen időszak alatt zaklatták őket. A válaszadók 8%-a jelezte, hogy úgy érezték, hogy vallásuk vagy hitük miatt diszkrimináció érte őket; 71% úgy vélte, hogy az utóbbi öt évben elterjedtebbé vált az antiszemitizmus.

A Szombatban, az ország vezető zsidó folyóiratában júniusban megjelent felmérés szerint a zsidók kétharmada úgy véli, hogy az antiszemitizmus súlyos probléma az országban, és a válaszadók 48%-a számolt be arról, hogy az előző évben antiszemita megjegyzéseknek volt tanúja.

Az egyesült királysági Ipsos MORI piackutató társaság által az ország lakosai körében elvégzett, júniusban közzétett közvélemény-kutatás szerint 51% értett egyet azzal, hogy egy muszlim soha nem lesz „igazi magyar”, 59% pedig azt mondta, hogy a bevándorlók nem tekinthetők magyaroknak, akkor sem, ha jogszerűen tartózkodnak az országban, vagy ha életük nagy részét az országban élték le. A Political Capital nevű kutatóintézet által a lakosság körében végzett felmérés szerint a válaszadóknak majdnem a fele úgy vélte, hogy a muszlimok titokban megpróbálják másokra erőszakolni a kultúrájukat, 45% szerint pedig a muszlim vezetők titkos tervet szőnek Európa elfoglalására és arab kontinensre történő átalakítására. A Pew Research Center által a lakosság körében végzett, októberben közzétett felmérés szerint 21% állította azt, hogy elfogadnának egy muszlim családtagot, 57% pedig azt, hogy egy zsidót.

A Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet által a TEV számára 2017-ben elvégzett felmérés megállapította, hogy a lakosoknak körülbelül 37%-a vall antiszemita nézeteket (2016-ban 33%).

Júniusban a 888.hu nevű online hírportál megjelentetett egy cikket arról a jelenségről, amelyet a cikk a Franciaországban élő hat millió muszlim negatív hatásának nevezett. Ugyanez a cikk bejelentette egy új rovat elindulását is a „Fehér Ember” címmel, melynek állítólag az a célja, hogy felhívja a figyelmet az iszlám által a nyugati társadalomra és civilizációra jelentett fenyegetésre. Az áprilisi országgyűlési választások előtt a széles körben kormánybarátként jellemzett média (olyan weboldalak, mint az origo.hu, a pestisracok.hu és a ripost.hu) olyan cikkeket jelentetett meg, amelyekben Vona Gáborról, a Jobbik miniszterelnök-jelöltjéről azt állították, hogy titokban muszlim.

A Ferencváros és az izraeli Maccabi Tel Aviv közötti júliusi futballmeccs közben a klub, a Mazsihisz és a Zsidó Világkongresszus megemlékezett Tóth Istvánról, a Ferencváros volt játékosáról és edzőjéről. Tóth 1944-ben több száz zsidót mentett meg a magyar antifasiszta ellenállás tagjaként. A náci kollaboránsok 1945-ben kivégezték.

IV. Az Egyesült Államok kormányának politikája és a magyarországi eseményeken történő részvétele

Az állami tisztségviselőkkel – köztük a Miniszterelnökség, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának tisztségviselőivel – tartott találkozóikon az Egyesült Államok nagykövetségének képviselői továbbra is kiálltak a vallásszabadság mellett,

valamint tárgyaltak a holokauszt-megemlékezésekről; az egyházügyi törvény azon rendelkezéseiről, amelyek a kisebbségi vallási csoportok hátrányos megkülönböztetését eredményezik; a Sorsok Házáról; és a Szcientológia Egyház elleni vizsgálatról.

Az Egyesült Államok nemzetközi vallásszabadságért felelős nagykövete novemberben meglátogatta az országot, és a vallásszabadság kérdéseinek megbeszélése érdekében a nagykövetség tisztségviselőinek kíséretében találkozott Orbán Viktor miniszterelnökkel, Szíjjártó Péter külügyminiszterrel és más állami tisztségviselőkkel, valamint vallási vezetőkkel.

Az Egyesült Államok holokausztügyekkel foglalkozó különmegbízottja júniusban meglátogatta az országot, és a nagykövetség tisztségviselőinek kíséretében találkozott a Miniszterelnökség és a Külgazdasági és Külügyminisztérium tisztségviselőivel, valamint a zsidó közösségek, a Holokauszt Emlékközpont és a zsidó kulturális szervezetek képviselőivel. A különmegbízott javasolta a kormányzati tisztségviselőknek, hogy állapítsanak meg egy ütemtervet a zsidóktól a holokauszt során lefoglalt, örökösök nélküli vagyon értékének meghatározására irányuló tárgyalások lezárására vonatkozóan, és hogy amíg ezek a tárgyalások folyamatban vannak, esetleg teljesítsenek egyéb ideiglenes kifizetéseket a holokauszt túlélőinek.

A nagykövetség tisztségviselői és az Egyesült Államok Külügyminisztériumának az országba látogató tisztségviselői találkoztak a zsidó közösség képviselőivel annak érdekében, hogy megbeszéljék az antiszemitizmus kérdését és a toleranciaoktatás, illetve a történelmi igazság ügyének előmozdításával szembeni kihívásokat, a közösség és a kormány közötti kapcsolatot, a Sorsok Házának ügyét, valamint a kárpótlással és a holokauszt-megemlékezésekkel kapcsolatos kérdéseket.

A nagykövetség tisztségviselői rendszeres kapcsolatot ápoltak a vallási közösségek vezetőivel, ideértve a négy „történelmi” egyházat, valamint a baptistákat, a muszlimokat, a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közösségét és a Szcientológia Egyházat, továbbá azokat a vallási csoportokat is, amelyek 2011-ben elveszítették a bevett egyházi jogállást (például a MET, a Bét Orim és a Szim Salom), annak érdekében, hogy megértsék az aggályukat, hogy előmozdítsák a vallásszabadság és a tolerancia ügyét, valamint hogy megtárgyalják az egyházügyi törvény és az iszlámellenes retorika hatásait.

Februárban és júniusban a nagykövetség vezető állású képviselői „vallásközi” reggeliket rendeztek a katolikus, a református, az evangélikus, a zsidó, a muszlim és a baptista vezetőkkel, valamint a MET vezetőivel a vallásszabadság és a vallások közötti párbeszéd fontosságának megbeszélése érdekében.

A nagykövetség vezető állású tisztségviselői márciusban szédereken vettek részt, továbbá a nagykövet és egy vezető állású nagykövetségi tisztségviselő szeptemberben különböző zsidó gyülekezetek által tartott rós hásáná és jom kippur ünnepeken vettek részt. A nagykövetség képviselői minden említett rendezvényen ismételten kinyilvánították az Egyesült Államok vallásszabadság melletti elkötelezettségét, és a zsidó közösséget aggasztó kérdéseket beszéltek meg.

Áprilisban a nagykövetség egyik tisztségviselője a Magyarországi Baptista Egyház egyik rendezvényén Billy Graham és Martin Luther King tiszteletesek életéről mondott beszédet, és az általuk képviselt üzenetről, amely elutasítja az intoleranciát és az előítéleteket. A rendezvényen állami tisztségviselők és más egyházak vezetői vettek részt.

Júniusban egy nagykövetségi tisztségviselő megjelent, és beszédet mondott a Mazsike nevű zsidó kulturális szervezet és a Holokauszt Emlékközpont által szervezett „Üres Padok” konferencián. A projekt a holokauszt során meggyilkolt diákokról emlékezett meg. A beszéd a vallásszabadság, a tolerancia, a szolidaritás és az egyetemes emberi jogok fontosságát hangsúlyozta.

Augusztusban a nagykövet beszédet mondott egy Raoul Wallenberg – az ország 1944-es náci megszállása alatt több tízezer magyar zsidót megmentő svéd diplomata – tiszteletére szervezett rendezvényen, melyben kiemelte a vallási tolerancia jelentőségét.